

MEMO van het college

datum : 20 maart 2012
aan : de raad
van : het college
onderwerp : reactie op beleidsnotitie Mantelzorgwonen
Portefeuillehouder : A. Hietbrink
Inlichtingen bij : J. Sanders

Reactie op beleidsnotitie Mantelzorgwonen gemeente Bergen.

De beleidsnotitie Mantelzorgwonen gemeente Bergen 1 november 2011 is op 17 november 2011 aan de raad gepresenteerd. Aansluitend heeft de notitie tot 4 januari 2012 ter inzage gelegen voor burgers en belangstellenden.

In deze memo worden de vragen, gesteld tijdens de informatie avond beantwoord. Hoewel de beleidsnotitie drie keer tijdens de ter inzage legging is bekeken zijn er geen vragen gekomen. Hier is dan ook geen paragraaf aan gewijd. Wel is de rijksoverheid beleid betreffende mantelzorgwonen aan het formuleren (paragraaf 2). De rijksbeleidsvoorstellen worden in paragraaf 3 gespiegeld aan de notitie van Bergen. In paragraaf 4 wordt een casus behandeld m.b.t. de aanvraag van een mantelzorgwoning. Tot slot beschrijft paragraaf 5 welke stappen en besluiten nog genomen moeten worden voordat de notitie operationeel wordt.

1. Beantwoording raadsvragen 17 november 2011

1. Als er niet genoeg ruimte is op het perceel, maar op de kop van rijwoningen is een stuk gemeentegrond als plantsoen ingericht, is het dan een optie om de naastgelegen gemeentegrond te gebruiken?

Het antwoord op deze vraag is te vinden in de beleidsnotitie:

“Hoofdwoning en mantelzorgwonen moeten beide gelegen zijn op hetzelfde erf en gebruik maken van dezelfde erftoegang” (pagina 13, beleidsnotitie).

Volgens de beleidsnotitie is het antwoord dus nee. Vrijheid tot het verlenen van toestemming om op gemeentegrond een (deel) van het mantelzorgwonen te realiseren leidt tot meer vragen dan oplossingen. Tot hoever kan dan gegaan worden, hoe hoog, hoe diep en hoe breed? Liggen er kabels en leidingen in de grond?. Bij totale vrijheid levert het een willekeur van bouwwerken op gemeentegrond op. Gezien de vragen die ontstaan bij het verlenen van toestemming om op gemeentegrond te bouwen is besloten de oorspronkelijke formulering in de beleidsnotitie te handhaven.

2. Gerelateerd aan het vorige punt: kan het wonen met mantelzorg ook mantelzorgwonen in de buurt zijn in plaats van op hetzelfde perceel? Bijvoorbeeld recreatiewoning nummer 5 in plaats van nummer 1?

In de beleidsnotitie staat dat de hoofdwoning en mantelzorgwonen op hetzelfde erf moet liggen en gebruik moet maken van dezelfde erftoegang. Daarnaast impliceert mantelzorgwonen in de buurt wonen op afstand. Indien nummer 5 toch dicht bij de hoofdwoning ligt en op het zelfde erf ligt als de hoofdwoning en gebruik maakt van

dezelfde erftoegang is het gebruik van nummer 5 als mantelzorgwoning een mogelijkheid.

3. Er is een bijgebouw in het kader van mantelzorg gerealiseerd. Mag het perceel als woning + mantelzorgwoning verkocht worden wanneer mantelzorgrelatie beëindigd is? Ook hier geeft het beleid zelf het antwoord:
“Bij beëindiging van de zorgbehoefte (als gevolg van verhuizing of overlijden van de mantelzorgvrager) of bij beëindiging van de mantelzorg (de mantelzorger wil of kan mantelzorg niet langer leveren, door bijvoorbeeld hulpbehoevendheid of overlijden), moet de oorspronkelijke situatie worden hersteld of moet het bijgebouw/bedrijfsgebouw conform de bestemming in gebruik worden genomen en moet deze dusdanig worden ontmanteld dat bewoning niet meer mogelijk is, m.a.w. voorzieningen dienen te worden verwijderd” (pagina 13, beleidsnotitie).

Ingeval de nieuwe bewoner de woning koopt / huurt mede in verband met het feit dat hij mantelzorg verleent of gaat verlenen (na positieve toetsing) is het niet redelijk eerst de mantelzorgvoorziening te laten verwijderen/terug te brengen in de oorspronkelijke staat. In een dergelijk uitzonderingsgeval kan (moet) van het beleid worden afgeweken. In alle andere gevallen niet.

4. Wat is de indicatiestelling mbt mantelzorg? Er zal een objectieve toets door een indicatie orgaan plaatsvinden of mantelzorgwonen aan de orde is. Het indicatieorgaan bepaalt of de aanvrager voldoet aan de 2 voorwaarden (pagina 10, beleidsnotitie). Criteria voor de indicatie komen in de uitvoeringsregels te staan.
5. Wat zijn de mogelijkheden bij / met Kennemer Wonen over wonen met mantelzorg bij huurwoningen:
- Aanbouw, verbouw, bijgebouw etcetera
Kennemer Wonen heeft geen specifiek beleid ten aanzien van mantelzorg bij huurwoningen. Aanbouw en verbouw van de woning valt onder het beleid van ‘Zelfaangebrachte veranderingen’ (ZAV-beleid). Veranderingen aan de woning zijn voor kosten van de huurder dan wel de aanpassingen worden gefinancierd vanuit de WMO. In veel gevallen zal door KW toestemming gegeven moeten worden om de verandering aan te brengen. Bij grote aanpassingen t.b.v. mantelzorg zullen de consequenties van de verandering in het geval de mantelzorg stopt, meewegen in het verlenen van de toestemming. Verder is op dit moment in de huisvestingsverordening niets geregeld over voorrang bij toewijzing aan mantelzorgers.
  - Mobiele mantelzorgwoning aanschaffen en verhuren aan huurders
Hierin is nog geen beleid. Regionaal staat het op de agenda voor komende zomer.
  - Situatie: moeder en dochter hebben beide een huurwoning, dochter trekt bij moeder in in verband met mantelzorg, moeder overlijdt, mag dochter in huurwoning moeder blijven wonen? (mogelijke oplossing: dochter ook op het huurcontract bij moeder plaatsen).
KW heeft een medehuuderschapsbeleid. Als de zorgvrager niet zelfstandig kan wonen (bewijs overhandigen), de zorgverlener met zorgvrager een gezamenlijke huishouding voert, minimaal over 2 jaar, is medehuuderschap mogelijk. Bij overlijden van de zorgvrager is, nadat aan genoemde is voldaan, het mogelijk om zorgverlener huurder te laten blijven/contract partij te worden op de huurovereenkomst.

Advies:

- Op basis van de vragen 1 en 2 van de raad adviseert de projectgroep om in de uitvoeringsregels van beleid een hardheidsclausule en of bezwarencommissie op te nemen. Dit om bij verschil van mening tussen de aanvrager en de gemeente toch tot een oplossing te kunnen komen.

- Op basis van vraag 5 de unit en de periode van medehuuderschapsbeleid in de regio te bespreken. Wat als bijvoorbeeld de zorgvrager en huurder binnen die twee jaar overlijdt? Dan moet de mantelzorger uit de woning. Kan van genoemd beleid dan worden afgeweken?

2. Voorstel tot nieuw Rijksbeleid

Terwijl de notitie Mantelzorg wonen gemeente Bergen ter inzage lag heeft de minister nog een aantal maatregelen mbt de mantelzorgwoningen voorgesteld: Mensen die bij hun eigen huis een tijdelijk onderkomen willen bouwen om een ziek familielid te verzorgen, krijgen het gemakkelijker. Het kabinet wil de regels vereenvoudigen en de procedures versnellen. Minister Donner heeft de Tweede Kamer een brief gestuurd over de kabinetsplannen. De VNG staat positief tegenover het voornemen.

De voorgestelde wijzigingen betreffen:

1. Verruiming van de mogelijkheden om mantelzorgwoningen zonder omgevingsvergunning te plaatsen
2. Procedurele vereenvoudiging als voor plaatsing van een mantelzorgwoning wel een omgevingsvergunning is vereist
3. Verruiming van de maximale termijn waarin een tijdelijke mantelzorgwoning in stand mag worden gehouden

3. Rijksbeleid versus gemeentelijk beleid

Voorstel 1 van de minister, verruiming van de mogelijkheden om mantelzorgwoningen zonder omgevingsvergunning te plaatsen, betekent dat de mantelzorgwoning een uitzonderingspositie krijgt in de BOR (Besluit omgevingsrecht) artikel 2 bijlage 2. Vele aanvragen kunnen daardoor direct gehonoreerd worden omdat er geen omgevingsvergunning nodig is. Ook zullen inwoners de gemeente passeren, er is geen vergunning nodig, start bouw kan direct plaatsvinden. De gemeente kan met deze oplossing niet sturen, handhaven invloed uitoefenen. De exacte wet tekst is nog niet bekend. Daarnaast is nog onduidelijk of de uitzonderingspositie wel moet passen binnen het bestemmingsplan.

De procedurele vereenvoudiging, het tweede voorstel van de gemeente, sluit aan bij het gemeentelijk stappenplan (pagina 16, beleidsnotitie). De werkelijke uitvoeringsregels van het ministerie zijn nog niet bekend, de projectgroep volgt de ontwikkeling.

Het kabinet wil de tijdelijke termijn van mantelzorgwoningen verlengen tot 10 jaar. De brief van minister Donner gaat niet in op het naderhand verwijderen van het bouwwerk en hoe dat eventueel door de gemeente kan worden afgedwongen. Daarover moet nog wel duidelijkheid komen, vindt de VNG.

Advies:

- Vooralsnog geen paraplu bestemmingsplan in het kader van mantelzorgwonen opstellen; Deze vraag is destijds wel door de raad aan het college gesteld. De projectgroep adviseert om eerst de exacte aanpassingen in de BOR bijlage 2 af te wachten.
- Projectgroep tijdens uitvoering van beleid minimaal 1 keer per jaar bij elkaar laten komen om beleid te evalueren en te spiegelen aan andere (ervaring, overheids , regio) ontwikkelingen.
- Inventariseren wat de mogelijkheden van handhaving zijn met betrekking tot het mantelzorgwonen bij een verruiming door de BOR (is het duidelijk waar mantelzorgwonen is gerealiseerd, worden deze mantelzorgwoningen weer verwijderd na het stopzetten van het mantelzorgwonen door de mantelzorgverleners/aanvragers?

4. Casus

Een gezin wil hun volwassen, gehandicapte, kinderen zelfstandig thuis laten wonen, de kinderen hebben mantelzorg nodig, afstand op deze manier (zelfstandig thuis wonend) is het kortst, grootst mogelijke aandacht is daardoor realiseerbaar.

De woningaanpassing gaat binnen de reguliere wetgeving passen, de vergunning is al aangevraagd en na opmerkingen van welstand wordt het geheel afgerond.

De woningaanpassing/uitbreiding is voor hen echter financieel niet op te brengen. Het gezin heeft in de beleidsnotitie Mantelzorgwonen Bergen gelezen dat de mantelzorgwoning veelal gefinancierd kan worden doordat of de zorgverlener of de ontvanger zijn of haar (oude)woning verlaat, de kosten daarvan besteed worden aan de mantelzorgwoning. In de boven geschetste situatie is dat niet mogelijk, er wordt geen woning achtergelaten.

Daarom had het gezin Wmo gelden, tbv woningaanpassingen aangevraagd. Cruciaal hierbij is of de aanvraag mantelzorgwonen betreft of zorg binnen de Wmo mogelijkheden. De beleidsnotitie geeft op bladzijde 9 aan dat *'er sprake is van een woningaanpassing in het kader van de Wmo wanneer één of meerdere bewoners van een woning woningaanpassingen nodig heeft om zo zelfstandig mogelijk in en om de eigen woning te kunnen functioneren'*.

Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

1. Kan het kind thuis op dit moment functioneren?
2. Moet binnen de WMO zelfstandige woonruimten gerealiseerd gaan worden voor volwassen geworden kinderen (18 jaar)?
3. Of blijft het kind net als alle andere jongvolwassenen nog even thuis wonen tot er geschikte woonruimte is gevonden?

Op dit moment heeft er een indicatiestelling plaats gevonden om op basis van de WMO gelden woningaanpassingen te laten verrichten. De indicatie heeft negatief uitgedrukt voor de aanvrager. De uitspraak en interpretatie van de regels lijken discutabel en er is een second opinion gevraagd.

Bovenstaand verzoek om woningaanpassing is bekeken in licht van de 'oude situatie' dat wil zeggen:

Dat het zorgplusloket vraag/ claimgericht toetst:

Vraag 1: zijn er beperkingen. Het antwoord hierop is in dit geval: Ja

Vraag 2: welke belemmeringen ondervindt betrokkene van deze beperkingen. (het uitvoeren van de meest elementaire woonfuncties). Het antwoord hierop is dat er geen belemmeringen zijn om deze woonfuncties uit te voeren. In het kader van de WMO valt er in de oude situatie niets te compenseren.

In de nieuwe situatie, waar het uitgangspunt in de Wmo "de Kanteling" betreft wordt resultaat gericht getoetst. Dat wil zeggen: welk resultaat willen de ouders met deze jongen bereiken. Dat is zelfstandig wonen. In de second opinion moet de vraag anders worden gesteld. Aan het medisch indicatiebureau moet de vraag gesteld worden of de jongen zelfstandig kan wonen, is de jongen aangewezen op permanent toezicht, verzorging en begeleiding en is daarbij sprake van bovengebruikelijke zorg, zo ja hoeveel tijd is hiermee gemoeid?

Als de vragen positief worden beantwoord dan valt deze jongen terug op art 2.1 van de Wmo verordening en moet worden gekeken wat het goedkoopst mogelijke voorziening is, en eventueel naar het primaat van de verhuizing. Bovenstaande betekent dus dat op basis van de Wmo verordening onderzocht moet worden welke woonvoorziening in dit geval kan worden aangemerkt als compensatie, zoals vermeld in artikel 4, lid 1 Wmo. Welke

woonvoorziening leidt in dit geval tot het behalen en bevorderen van diens zelfstandig functioneren (als hij hiertoe in staat is).

Daarnaast wordt er nagegaan dat, als de aanvrager een bezwaar tegen de uitspraak zou indienen, of er dan redenen van afwijzing of toekenning van het bezwaar zouden zijn. Als blijkt dat de casus absoluut niet binnen de Wmo gelden opgelost kan worden is mantelzorgwonen aan de orde.

De twee voorwaarden waaraan de aanvrager volgens de beleidsnotitie Mantelzorgwonen moet voldoen zijn:

1. Heeft de aanvrager, de jongvolwassene, een reguliere zorgindicatie gekoppeld aan een zorgzwaartepakket?
2. Is de mantelzorger (ouder) in staat langdurige mantelzorg te verlenen?

In het kader van het mantelzorgwonen wordt aan beide voorwaarden voldaan. Om vervolgens voor het Mantelzorgwonen in aanmerking te komen dient er een Mantelzorgindicatie te worden aangevraagd. Als deze wordt verleend kan daadwerkelijk het Mantelzorgwonen worden geïntroduceerd.

Voor dit gezin zijn feitelijk, betreft mantelzorgwonen, de volgende mogelijkheden van toepassing:

	0 Woning wordt aangepast conform Wmo maatstaven: Geen mantelzorgwonen	1 Woning wordt aangepast zodat zorgvrager een eigen zelfstandige woonunit aan/op de woning krijgt	2 In de tuin wordt een mantelzorgwoning/ unit geplaatst	3 Zorgvrager gaat in een zorgseenheid bij een woningcorporatie of zorginstelling wonen
Algemeen:	Als er geen medische redenen tot aanvraag zijn wordt er geen vergoeding tot wmo aanpassingen geregeld. Het gaat hier om woningaanpassingen. Vergoedingen voor bv de regiotaxi zijn wel mogelijk.	De aanpassing past binnen de reguliere omgevingsvergunning procedure.		
Tijd:				
Hoeveel tijd 'kost' het tot realisatie		8 maanden		Wachttijd?
Hoeveel tijd 'kost' de realisatie		Half jaar	1 maand	1 maand
Kosten zorgunit				
Wat zijn de realisatie kosten voor het gezin?		Ca. 40.000,00	Ca. 65.000,00	Verhuiskosten en inrichtingskosten: Ca. 5000,00
Wat zijn de realisatie kosten voor de gemeente?		Niets (personele kosten om de aanvraag in behandeling te nemen)	Niets (personele kosten om de aanvraag in behandeling te nemen)	
Wat zijn de realisatie kosten voor het Rijk?				
Zorg				
Zijn de gebruikersruimten zorgvriendelijk	- de ruimtes zijn krap	Ruimtes worden afgestemd op de jong volwassen zorgvrager	Ruimtes worden afgestemd op de jong volwassen zorgvrager	Ruimtes zijn afgestemd op de zorgvrager
Is de zorg op korte afstand op mantelzorg basis te verlenen		ja	Ja	Nee
Wat is de periode van de toekomstige zorgverlening		lang	lang	Lang
+ en – punten van	- Afgewezen: jongvolwassene kan niet zelfstandig	- aanvrager heeft	- aanvrager heeft geen	- tijd tot beschikbare goede

de scenario's	wonen met behulp van mantelzorg	geen fin. middelen	fin. middelen	zorgwoning is onbekend
		+ procedure tijd relatief kort + mantelzorg kan goed verleend worden	- unit nog duurder dan woningaanpassing + procedure tijd relatief kort + mantelzorg kan goed verleend worden + een zelfstandige unit krijgt een apart huisnummer, in het kader van 1 uitkering achter 1 voordeur, kan dit voor de aanvrager een extra pluspunt zijn	- mantelzorg is niet dichtbij + kost gezin en gemeente realitief weinig geld + periode van zorgverlening is niet van belang, zorgwoning kan voor onbepaalde tijd verhuurd worden aan zorgvrager (kosten voor zorginstantie en woningcorporatie zijn hier niet in beeld gebracht maar bestaan wel)

Grootste knelpunt in de scenario's van de casus is de financiële situatie van de aanvrager. Een snelle inventarisatie door de consultants geeft aan dat er op dit moment 2 soortgelijke situaties als de casus zich voordoet. De komende jaren worden daar nog eens 11 situaties aan toegevoegd. Deze kinderen zijn nu nog onder de 12 jaar oud. Daarnaast is er sprake van een langdurige zorgrelatie. De jong volwassene kan nog jaren (meer dan 5 jaar) leven.

In bovenstaande casus wordt uitgegaan van het verlenen van een mantelzorgwonen indicatie. Op basis van de criteria in de gemeente Beemster is het maar de vraag of deze afgegeven wordt. De jongvolwassene in genoemde casus heeft een levensstijl van een 7 jarige. Het zelfstandig wonen wordt daarmee in twijfel getrokken.

Advies:

- Als aanvrager geen financiële middelen heeft, dat wil zeggen dat het bruto jaarinkomen voor huishoudens onder de € 48.000¹ ligt, en geen woning huurt, en geen koopwoning achterlaat, de aanpassingen in scenario 1 of 2 voor rekening van de gemeente te laten komen. De kosten kunnen gedekt worden uit een op te richten Reserve woningaanpassing Mantelzorgwonen. De Reserve woningaanpassing Mantelzorgwonen wordt gevoed met 125.000. Het is nog niet bekend hoeveel aanvragen tbv de woningaanpassingen mantelzorgwonen de komende periode ingediend gaan worden. Ook is het nog niet bekend of die aanvragen passen binnen de randvoorwaarden. 1 aanvraag en uiteindelijke realisatie wordt op maximaal € 65.000 begroot. Dit betekent dat er ongeveer 2 aanvragen uit het toekomstige Reserve woningaanpassing Mantelzorgwonen gehonoreerd kunnen worden.
- De uitvoeringsregels m.b.t. scenario 1 en 2 laten aansluiten bij de Wmo regels.

¹ Dit is de huidige inkomensgrens die hoort bij een categorie 2 koopwoning, zoals opgenomen in tabel 2.3 'Inkomen in relatie tot woningprijs' van de Regionale Woonvisie. Deze is voor het laatst geactualiseerd op 01-07-2009. Actualisering zal plaatsvinden in het kader van de actualisering van de Regionale Woonvisie.

Vervolgtraject

Het vervolgtraject bestaat uit

- Het maken van de uitvoeringsregels, conform genoemde adviezen in deze nota en de vastgestelde beleidsnota mantelzorgwonen.
- maken van de pr folder Mantelzorgwonen
- met Kennemer Wonen en de regio in overleg over het aanschaffen van een woonunit en het medehuuderschap.
- de projectgroep tijdens uitvoering van beleid minimaal 1 keer per jaar bij elkaar laten komen om beleid te evalueren en te spiegelen aan andere (ervaring, overheids , regio) ontwikkelingen.

De kosten van uitvoering van beleid worden voorlopig als volgt ingeschat:

	Kosten ten behoeve van het opstellen van de uitvoeringsregels	€14.000
1	Maken folder	€3.000
2	Opzetten en toetsen van uitvoeringsregels <ol style="list-style-type: none"> 1. indicatiestelling 2. hardheidsclausule (conform ander gebruik binnen de gemeente Bergen) 3. het plaatsen van een woonunit door de gemeente (conform uitvoeringsregels Wmo) 4. methode van registreren en handhaven	€9.000
	Kosten ten behoeve van de uitvoering van het mantelzorgwonen	€65.000
1	Indicatie stelling Indicatie stelling per aanvraag 480 euro Wmo consulent per aanvraag 24 uur	€ 480 € 1.500
2	Kopen en plaatsen van units /verbouwkosten als aanvrager geen eigen middelen heeft Per Unit maximaal 60.000 euro incl. btw	€60.000
3	Handhavingskosten per aanvraag 15 uur	€ 1.000
	Onvoorzien	€ 2.020

De uitvoering van beleid zal met name liggen bij de ambtenaar vergunningen, handhaving en de Wmo consulent.

5. Planning, acties en vervolgstappen

- Besluitvorming college: 20 maart 2012
- Besluitvorming raad: 15 mei 2012
- Publicatie
- Folder voorjaar 2012